

Skatornas bobygge i Hjorthagsparken pågår alldeles intill bostadshusen

HJORTHAGEN NORRA OCH VÄSTRA

**Inventering av faunan,
dess förekomst och förutsättningar
2005-02-01**

HJORTHAGEN NORRA OCH VÄSTRA

Inventering av faunan, dess förekomst och förutsättningar

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	3
Syfte	4
Faunainventeringen	4
Populationsvariationer	5
Störningskänslighet	5
Förutsättningar för faunan och potentiella faunabiotoper	6
Exploateringens inverkan på områdets fauna	7
Hur kan planeringen ta hänsyn till djurlivet?	8

TABELL 1 Artlista över faunan

TABELL 2 För faunan betydelsefulla ståndorter och biotoper

KARTA Inventering 1:5000

KARTA Biotoper 1:5000

HJORTHAGEN NORRA OCH VÄSTRA

Inventering av faunan, dess förekomst och förutsättningar

Sammanfattning

Inventeringen av faunan på gasverksområdet och dess omgivningar sammanfattar och redovisar resultat från dels tidigare inventeringar dels egna inventeringar på plats.

Merparten av det blivande bebyggelseområdet är starkt påverkad av tidigare industriverksamhet. Djurlivet och goda förutsättningar för faunan finns huvudsakligen i landskapet runtomkring gasverksområdet. Där finns områden med goda förutsättningar för sällsynta arter. Djurgården hyser en rik fauna med regionalt och även nationellt betydande förekomster av sällsynta arter. Områdets gamla ekar är värdefulla för faunan, främst insekter och insektsätande fåglar. Enstaka ekar i Hjorthagsparken påverkas av exploateringen.

Inventeringen klassar djurarter avseende känslighet och sällsynthet (rödlistade arter) och redovisar viktiga miljöer (biotoper) och hur dessa kan påverkas av exploateringen, dels direkt inom området, dels indirekt i angränsande områden.

Exploateringen medför ett ökat tryck och ökat slitage på mark och växtlighet vilket indirekt förändrar förutsättningarna för vissa arter. Störningarna av djurlivet på Norra Djurgården förväntas öka. Störningskänsliga arter trängs undan till lugnare områden medan andra arter kan öka i antal och sprida sina revir. Vanliga fågelarter förväntas öka både inom och i bostadsområdets omedelbara närhet

Vid planering av området kan hänsyn tas till djurlivet genom att så långt möjligt bevara gamla träd (både levande och döda), undvika intensiv skötsel och städning av kvarlämnad naturmark, gynna en artrik växtlighet och skapa varierade grönytor med olikartade planteringar inom exploateringsområdet.

Inledning

Under vårvintern och våren 2004 genomfördes en inventering av djurlivet på gasverksområdet och dess omgivningar på uppdrag av Stockholms gatu- och fastighetskontor. Avsikten med inventeringen är att både dokumentera djurlivet och att bedöma hur faunan kan påverkas av områdets exploatering. Inventeringen sammanfattar och redovisar resultat från dels tidigare inventeringar dels egna inventeringar på plats.

Gasverkstomten är starkt påverkad av tidigare industriverksamhet. Stora ytor är kala och något djurliv finns knappt. Detta kan uppmärksammas särskilt på våren. När den tidigaste fågelsången (talgoxe) ljuder som mest är naturen tyst på industritomten söder om Husarviken. Förutsättningarna för en spontan etablering av en varierad växtlighet (som krävs för många djurarter) är ogynnsamma på denna gamla utfyllnad.

Djurlivet och goda faunabiotoper finns huvudsakligen i landskapet runtomkring gasverksområdet. Utöver det normala djurlivet i denna del av landet finns där några områden med mycket goda förutsättningar för sällsynta arter. Norra och södra Djurgården hyser en rik fauna med regionalt och även nationellt betydande förekomster av olika arter. Det är ett av skälen till att området blev nationalstadspark.

Inventeringen illustrerar den stora mångfald som finns runt exploateringsområdet och den hänsyn som krävs för att säkra faunans art- och individmångfald. Vissa av slutsatserna nedan om exploaterings inverkan på faunan och hänsynstagande bygger på antaganden och kan vara osäkra.

Syfte

Huvudsyftet med inventeringen är:

- Inventera och redovisa faunan inom bebyggelseområdet och angränsande områden.
- Klassa arter avseende känslighet och sällsynthet (rödlistade arter).
- Redovisa viktiga miljöer (biotoper) och hur dessa kan påverkas av exploateringen, dels direkt inom området, dels indirekt i angränsande områden.
- Ange möjliga åtgärder i samband med exploateringen för att skydda och/eller utveckla biotoper.

Vegetationen och faunan tillsammans avgör ett områdes biologiska värde, dess upplevelsevärde och rekreativevärde. Den planerade exploateringen, det stora antalet personer som flyttar till området och sedan rör sig i dess omgivningar, påverkar ofrånkomligen djurlivet. Det ingår i planeringen att så långt möjligt begränsa eller kompensera inverkan på faunan.

Faunakorridorer passerar genom eller i randzonen till framtida bebyggelse. Vid planering av området bör dessa faunakorridorer bibehållas eller förstärkas. Om lämpliga biotoper för delar av faunan skapas både inom och i anslutning till bostadsområdet gynnas sambanden mellan Djurgården i norr och Hjorthagsparken, Ugglebacken och Lill-Jansskogen i söder. Ett rikt djurliv, fågelsång på gårdarna, är också till glädje för de boende.

Faunainventeringen

Inventeringens artlista (TABELL 1 och karta INVENTERING) är en sammanställning av befintliga data om faunan från olika källor kompletterad med egna iakttagelser. Ingen fullständig faunainventering finns för området. En fullständig inventering är tidsödande att genomföra. Uppgifter om de krav som olika arter eller artgrupper ställer på sin livsmiljö finns spridda i ett stort antal publikationer och kunskapsnivån för olika arter varierar.

Många av de befintliga inventeringarna avser enbart sällsynta eller skyddsvärda arter, triviala arter anses ibland vara ointressanta. Det är dock bland de senare som man återfinner arter som accepterar människans närhet eller som till och med är vanligare i bebodda trakter än i den fria naturen.

Inventeringen genomfördes under mars – april 2004. De första fältbesöken utfördes medan marken ännu var snötäckt och spår efter större däggdjur kunde observeras.

Delar av faunan består av lättrorliga individer och populationer varför en fullständig inventering kräver ett mycket omfattande och långvarigt arbete som ändå enbart ger en bild av förhållandena vid tidpunkten för inventering. Insamling av kända data och observationer ger en viss uppfattning om artsammansättning och artrikedom.

Mycket vanliga stationära arter registreras bara i undantagsfall men ett antal arter tas med som exempel på ”trivialfaunan”. Markfaunan, med numerärt det största art- och individantalet, måste naturligtvis uteslutas, trots att den indirekt har betydelse för den högre fauna, till mindre del som föda men huvudsakligen som viktigaste faktor för markens bördighet och växtlighetens biomasseproduktion som i sin tur formar livsvillkoren för faunan.

Det stora antalet kända uppgifter om insekter beror delvis på att inventeringar under lång tid har genomförts inom området.

Det stora antalet gamla lövträd som i viss mån är kulturbetingad och områdets våtmarker (varav en del är människans skapelse) skapar tillsammans förutsättningar för en varierad fauna, främst som följd av insektsrikedomen.

Det fanns mycket spår efter hare och rådjur i Hjorthagsparkens snötäcke

Populationsvariationer

Olika arter uppvisar naturliga variationer beroende på födotillgång eller klimat. Variationerna i art- eller individantalet kan vara stora mellan åren. Ändrad markanvändning eller ändrade brukningsmönster av de areella näringarna eller andra skötselrutiner leder till långfristiga förändringar som kan förorsaka en minskning eller ökning av olika arter. Norra Djurgårdens fauna är åtminstone delvis en följd av långvarig kulturpåverkan.

Observationer under en begränsad tidsperiod ger en ofullständig ögonblicksbild av ett områdes fauna. Förändringstendenser kan bara observeras vid en uppföljning under flera år.

Redovisningen av uppgifter om t ex rödlistade arter är ofta ett otillräckligt underlag för att kunna bedöma förväntade dynamiska förändringar i samband med en exploatering. Hur stora konsekvenserna blir för områdets fauna är svårt att kvantifiera. Det är också svårt att förutspå om eller i vilken omfattning toleranta arter tar nya ytor i besittning inom eller i anslutning till det nya bostadsområdet.

Störningskänslighet

Olika arter är olika känsliga för störning. Ur ett naturvårdsperspektiv kan störningskänslighet definieras hur allvarliga konsekvenserna blir för individen eller populationen. Sådana konsekvenser i form av minskad överlevnad, reproduktion eller populationsstorlek kan förväntas för arter som är knutna till öppna eller strandnära miljöer, för arter som är sällsynta eller knutna till sällsynta miljöer, för arter vars ungar (eller ägg) är känsliga för att bli lämnade oskyddade. En känd störningsfaktor är intensivt friluftsliv.

Vissa djur är mycket skygga eller kräver storskaliga arealer medan andra anpassar sig till människan och är därför vanligare nära bebyggelse än i det orörda landskapet. Andra arter är universalister som

anpassar sig lätt till olika miljöer eller förändrade livsbetingelser. De anpassar sitt beteende till rådande omvärldsbetingelser.

Nattflygande insekter påverkas av olika ljuskällor. De "dras" ovillkorligen till ljuset. Om detta förhållande påverkar insektsfaunan i betydande omfattning är oklart. Fladdermöss som är insektsätare ses ofta jaga kring lyktstolpar.

Förutsättningar för faunan och potentiella faunabiotoper

De flesta arter är knutna till biotoper med vissa markförhållanden, växtlighet, struktur och exposition mm. Därtill kommer konkurrensen inom och mellan arterna om dessa platser. Utöver det skydd som växtligheten ger är ljus, temperatur och fuktighetsförhållanden viktiga biotopförutsättningar för faunan. Vissa arter trivs i småskaliga landskap medan andra föredrar storskaliga, ensartade områden.

Faunabiotoper, dvs ståndorter och andra betingelser som krävs eller föredras av olika djurarter ger en god bild av ett områdes potentiella fauna. Det är de naturgivna förutsättningarna och yttre miljöfaktorer som avgör om en art kan leva i ett specifikt område. Områdets historia, relativa läge och störningsfaktorer avgör om möjliga arter de facto förekommer inom aktuellt område. Biotoper med god regenerationsförmåga kan ha ett lägre skyddsbehov så länge de finns i ett sammanhang som säkerställer en snabb återkolonisering, vilket är starkt beroende av spridningskorridorer och barriärer.

Vegetation, mark, vatten och klimat är en grundförutsättning för hela djurvärlden. Tillsammans med växtligheten ger just faunan kunskap om ett områdes dynamik, känslighet och anpassningsförmåga – viktiga förutsättningar för fortsatt hantering av mark och växtlighet i exploateringssammanhang.

Utgående från faunainventeringen sammanfattas och redovisas ett antal av områdets viktigare faunabiotoper. Urvalet innebär inte att ej redovisade biotoper saknar värde för faunan. Dessa kompletterar istället de värdefulla biotoperna. Det krävs en mångfald olika biotoper tillsammans för ett mångfacetterat djurliv.

Gamla storvuxna ekar är allmänt förekommande på Norra Djurgården och i Hjorthagsparken. Alla är värdefulla för faunan, de fungerar var och en för sig som biotop för främst insekter. Nedan redovisas dock inte samtliga ekar utan urvalet är begränsat till helhetsmiljöer som samtliga återfinns på Norra Djurgården. På längre sikt är även yngre och medelålders träd av intresse för insektsfaunan, det är dessa träd som måste säkerställa succession och föryngring.

Ingen faunabiotop kan fungera som en självständig isolerad enhet. Många arter är beroende av helt olika miljöer. Boplatsen sammanfaller inte alltid med födosökningsområdet. Övervintring sker ofta på en annan plats långt ifrån och olik den normala livsmiljön. Det betyder att det måste finnas lämpliga förutsättningar även mellan redovisade kärnbiotoper. Förhållandena mellan viktiga kärnområden för faunan måste medge en lätt förflyttning mellan dessa platser för aktuella arter. Avstånden mellan kärnbiotoperna får inte vara så stora att olika arters populationer isoleras från varandra. Det betyder att mark och växtlighet mellan de nedan utpekade områdena är viktiga delar i nätverket av artrika biotoper.

Värderingskriteriet för faunabiotoperna som utpekats på kartan BIOTOPER och i TABELL 2 är stor art- och individrikedom med i första hand goda förutsättningar som boplats för många olika arter och artgrupper. Kartan redovisar följande delbiotoper:

1-3 Våtmark

Områden med både öppna vattenytor och stora vassbälten som hyser många fågelarter, vattenlevande organismer och är viktiga biotoper för groddjur.

4 Fuktskog

Alskog med fåglar, däggdjur och blötdjur i den humida miljön med riklig förna. Både torrakor, stående död ved, och kullfallna träd är värdefulla.

5 Alridå

Solexponerad rad gamla alar med insekter som är beroende av viss andel död eller döende ved.

6-8 Gamla ekar

Gamla storsvuxna ekar, solitärträd eller stora lövträd i glesa, väl solbelysta bestånd med delvis död ved hyser många insektsarter och är boplatser för hålbbyggande fåglar. I delområdet 5 och 6 står träden tämligen glesa på öppen mark, område 7 bildar ett glest skogsbryn.

9 Bryn

Området är sammansatt av en mosaik av solitärträd, små trädbestånd och tätta buskbryn av huvudsakligen slån. Både sol, lä och mörkare tätta partier gör området särskilt attraktivt för fåglar och vissa insekter. Denna typ är relativt sällsynt inom denna del av Djurgården men är på väg att skapas genom nyplanteringar.

10-12 Hagmark

Inkluderar betesmark och gamla trädgårdar med gräs- och örtrik markflora, glest beväxna med solitärträd främst storsvuxna ekar (både levande och döda) och enskilda buskbryn som erbjuder goda förutsättningar för insekter, fåglar och småvilt.

13-15 Lövskog

Lövskog som domineras av både ek och andra ädla lövträd med hög andel gamla träd, även några torrakor, lokalt glest, lokalt med tät undervegetation. Här finns fler andra ädla lövträd än ek jämfört med övriga bestånd inom denna del av Norra Djurgården. Variationen ger goda förutsättningar för en varierad fauna. Område 13 är en gammal park med ovanligt grova träd, förutom ek finns bl.a. lind, bok och lönn. Område 14 hyser gamla alar och grova ekar och i område 15 finns även storsvuxen ask och alm. Det sistnämnda området är särskilt tätt med frodig föryngring.

Exploaterings inverkan på områdets fauna

Områdets artrika fauna är koncentrerat till marken utanför eller till marken i exploateringsområdets randzon. Många av områdets arter kan hänföras till gruppen insekter som trivs på varma och torra platser. Dessa arter har goda chanser att överleva så länge deras värdträd bevaras i tillräckligt antal och med tillräcklig täthet och så länge träden hålls solexponerade, beskuggning genom bebyggelse försämrar överlevnadsbetingelserna. För övriga djurarter gäller att med undantag av ett antal anpassningsbara arter kommer de flesta arter i någon mån att påverkas av exploateringen.

Människans förändringar av landskapet påverkar faunan på olika sätt. Vissa arter minskar medan andra arter kan öka. Förutom direkta störningar påverkas växtligheten och därmed ändras förutsättningarna för djurlivet. Djurgården är ett kulturlandskap vars fauna är resultat av både ståndortsfaktorer och områdets tidigare och fortgående markanvändning. Exempelvis är den rika insektsfaunan på de gamla ekarna delvis en följd av kulturpåverkan.

Exploateringen av Gasverksområde medför ett ökat tryck och ökat slitage på mark och växtlighet. Befolkningsmängden i den nya stadsdelen motsvarar en mindre stads invånarantal varför störningarna för faunan på Norra Djurgården väntas öka. Mest negativa är störningar vid boplatser vilket innebär att störningskänsliga arter med små revir drabbas mest. Störningarna bedöms bli störst i bebyggelsens närområde. När olika arter går miste om lämpliga boplatser, födosökningsområden eller störs för mycket flyttar de undan till områden som är mindre utsatta för störningar. Andra arter däremot kan gynnas, öka i antal och sprida sina revir. Följden blir indirekta konsekvenser för känsliga arter som kan trängas undan.

Nya vägar med belysning eller ökad belysning längs vägar och stigar norr om Husarviken kan påverka nattaktiva insekter. Insekterna "dras" till ljuset och blir där offer för insektsjagande djur eller bränns av ljuskällan.

Utformas bebyggelsen med en rikt varierad utemiljö med lämpliga träd, buskar och perenner som bildar en mångfald av småbiotoper skapas goda förutsättningar för faunan. Artrikedomen inom ett bebyggelseområde kan vara stor, artsammansättningen blir dock annorlunda än i naturlandskapet.

För fågelfaunan betyder det att vanliga arter som t ex talgoxe, bofink, trastar och skator kommer att öka både inom och i bostadsområdets närhet. Dessa arter kommer också att söka föda eller boplatser inne på bostadsgårdarna. Andra vanliga fåglar som t ex lövsångaren trivs inte i en tätexploaterad miljö. En ökning av antalet skator är negativ för småfåglar.

Fuktälskande arter som grodor och blötdjur kan inte anpassa sig till en tät stadsmiljö. Det torra stadsklimatet som skapas i och intill en tät bebyggd miljö är olämplig för dessa arter. Därför kan det vara svårt att skapa förutsättningar för dessa arter intill planerade vattenkanaler inom området. Ingen befintlig fuktmark berörs av exploateringen.

Ett ökat befolkningstryck kan indirekt påverka delar av fauna. Skötseln av närbelägna ytor i Norra Djurgården kan komma att förändras. Extensiva ytor tål inte alltför stort slitage. Artrika ängar kan därför minska till förmån för slitstarka klippta gräsmattor. Djur som är anpassade till den historiska markanvändning som har pågått under lång tid kommer att påverkas av dessa förändringar. Fjärilar och fröätande fåglar kan minska.

Den döda veden i alridån är livsmiljö för många insekter

Hur kan planeringen ta hänsyn till djurlivet?

Ett rikt djurliv är en god indikator på biologisk mångfald samtidigt är vegetationsmångfald oftast en förutsättning för mångfald i faunan. Djurlivet kan främjas genom olika åtgärder:

-hänsynstagande: hänsynstagande innebär att störningar genom vägar eller andra hinder begränsas och genom att slitaget styrs till tåliga ytor som inte stör djurens naturliga beteende eller vandringsvägar t ex genom anläggandet av nya stigar mm. Störningar vid boplatser måste undvikas, det kan krävas en skyddszon för att skapa distans till störande verksamheter. Detsamma gäller reträttplatser som exempelvis tät växtlighet. Växter för växtätare lämnas kvar. Det kan t ex gälla ”ogräs” för frätande fåglar. Insektsrikedomen i området är stor. De flesta av arterna kräver död eller döende ved, många arter har liten aktionsradie. För dessa arter är det av fördel om död ved kan behållas även i området som exploateras. Träd med rötskador eller delvis död krona kan utgöra en viss säkerhetsrisk. Av hänsyn till vedlevande insekter bör dessa träd inte avverkas. Istället avlastas kronan genom hamling eller beskärning som lämnar kvar en viss andel död ved, även en del avverkad ved kvarlämnas.

-ekologisk restaurering: Anpassa detaljutformning, beläggningar, murar etc så att ekologiska nischer skapas. Fåglar gynnas generellt av rikstrukturerade landskap, torrängar, fuktmark och gamla träd. Amfibier kräver fuktmark, reptiler större solexponerade marker, torrängar eller fuktområden, dagfjärilar torrängar. Detta gäller naturliga förhållanden men inte tät bebyggelse. Vissa arter (av exempelvis fåglar och dagfjärilar) kan dock vara lika vanliga i ersättningsbiotoper som planterade buskage och perennplanteringar. Generellt gynnas faunan mest av en variationsrik miljö.

-nyskapande av biotoper: Skapa nya biotoper i eller intill bebyggelse, även sånt som inte finns idag, till exempel stenmurar. Enkla åtgärder som att ersätta gjutna murar med kallmurar gynnar faunan. Vattenytor bör åtminstone delvis begränsas av naturliga/bevuxna stränder istället för stenskoningar. Inslag av mycket täta buskage (oavsett art, även formklippning) ger skydd åt småfåglar. Perennplanteringar gynnar frätande fåglar och nektarsökande insekter förutsatt att lämpliga arter planteras. Som exempel kan nämnas ärtväxter, läppblommiga växter och många korgblommiga växter. Av hänsyn till faunan ska normalt plantering av inhemska arter prioriteras framför exoter. Växtätande djur är anpassade till inhemska arter. Kloner och starkt selekterade arter undviks så långt möjligt – lika viktig som artmångfalden är den genetiska mångfalden inom en art.

TABELL 1 Artlista över faunan i områden runt Husarviken. Delområden se karta **INVENTERING**

art / område	anm. (källa)	skydds- behov *	biotop/habitatkrav, övr. kommentarer	bedömning exploatering ¹
Gasverkstomten				
Rådjur	spår, betesskador (1)		bärns, örter och svamp är viktigaste föda, skott på buskar och träd vintertid, anpassar sig till de flesta miljöer	påverkas ringa, den anpassar sig till människan
Hare (förmodligen fälthare)	spår, spillning (1)		lever i gränsområde mot skog, föda ris, gräs, spirande säd, örter, bark och knoppar. Skogsharen minskar alltmer, fältharen ökar.	påverkas knappt, lever intill bebyggelse om skyddande vegetation finns på nära håll
Svart rödstjart	osäker		knuten till bebyggelse, industrier med höga hus, ruderatmark	ny bebyggelse olämplig för arten
Pilgrimsfalk	tillfällig			
Husarviken (inklusive tillflöden)				
Mindre strandpipare	i strand- vegetation (2)	NT	grusiga stränder, boet på marken, ganska orädd, observation vid södra stranden, ingen bekräftad häckning	ingen boplatz påverkas, ringa påverkan
Hare	korsande spår på isen (1)		se Gasverkstomten	se Gasverkstomten
Mört	Laduviken (4)		gynnas antagligen av ökad vattenomsättning	påverkas ej
Gädda	enstaka i Laduviken (4)		gynnas antagligen av ökad vattenomsättning om inte toxiska botten sediment återgrunlas	påverkas ej
Stor dammussla	i Husarbäcken (9)		kan möjligen spridas vid ökad vattenomsättning och förbättrad vattenkvalitet	påverkas ej
Allmän dammussla	i Husarbäcken (9)		kan möjligen spridas vid ökad vattenomsättning	påverkas ej
Snytesnäcka	(9)		bottenlevande	påverkas ej
Vattenlevande maskar	(9)		finns i botten sedimentens ytskikt	påverkas ej
Djurgården närmast norr Husarviken, Fisksjöängen, Oxberget, Fiskarbobacken m fl				
Labyrintsvampmal	(2)	NT	lever i tickor på död ved i gamla ekar	påverkas ej om värdräden kvarlämnas
Snedfläckpraktmal	(2)	EN	solexponerade jätteekar i stadsmiljö	påverkas ej om värdräden kvarlämnas
Skeppsvarvsfluga	(2)	VU	grova ekar med större stamskador, ibland lagrat ekvirke	påverkas ej om värdräden kvarlämnas
Rödpalpad rödrock	(2)	NT	rödmurken grövre ekved, solbelyst	påverkas ej om värdräden kvarlämnas
Brun guldbagge	(2)	VU	tillhör ekoxbaggar, gnager på den hårda veden som omger mulmfyllda stamhåll	finns även i urban miljö
Albarksvartbagge	(2)	NT	gamla klippbestånd efter stränder, lever i död bark och ved på stubbar	påverkas ej om värdräden kvarlämnas
Brokig barksvartbagge	(2)	EN	knuten till hål av skeppsvarvsflugan i gamla barkskadade ekar	påverkas ej om värdräden kvarlämnas
Ekbarkborre	(2)	NT	angriper tjock, nyligen död bark, på nedersta delen av ekstubbar	påverkas ej om värdräd finns
Tvåfärgad barksvartbagge	(2)	NT	nyligen döda almar och gamla hagmarksbjörkar med larvgångar efter stor splitborre	påverkas ej om värdräd finns
Ekbarkbock	(2)	CR	solbelysta jätteekar med nyligen död grov ekbark på grövre grenar och stammar	påverkas ej om värdräd finns
Ädelguldbagge	(2)	VU	tillhör ekoxbaggar, gnager på den hårda veden som omger mulmfyllda stamhåll	finns även i urban miljö
Microscymus nanus (skalbagge)	(2)	NT	mycel- och asbagge	nitisk städning negativ
Steklar, myror, getingar, bin	ca 80 arter i denna del (9), fynd sedan 1800-talet	NT-EN >	10 av dessa arter är hotade	ökad slitage, städver och ändrad skötsel minskar värdväxter
Gräshoppor, syrsor, vartbitare	ca 12 arter i denna del (9), fynd sedan 1800-talet	NT-EN >	9 av dessa arter är hotade	ökad slitage, städver och ändrad skötsel minskar värdväxter
Fjärilar (malar, spinnare, glasvingar, vecklare, mott, svärmare, mätare, flyn)	995 arter sedan 1800-talet hela Djurgården (9)		de flesta arter är beroende av olika värdväxter för larvstadiet, däribland många "ogräs" och ruderatarter	ökad slitage, städver och ändrad skötsel minskar värdväxter, belysning negativ för nattaktiva insekter
Rödräv	(18) hela Djurgården		revir ca 6 km ² stor, förutom gnagare mycket variabel föda, anpassas efter tillgången	påverkas ej

Grävling	(18) hela Djurgården		föredrar rika biotoper, lövskog, övergiven jordbruksmark, tar dagmask, allätare	påverkas ej
Mård	(18) hela Djurgården		söker föda (småvilt, fåglar, bär) och skydd i skogar, boet ofta i ihåliga träd, räv är predator	påverkas ej
Mink	(18) hela Djurgården		vattennära områden, föda fisk, kräftor, grodor, sorkar, predator på markhäckande fåglar	minskning är bra för inhemsk fauna
Rådjur	(18) hela Djurgården		se Gasverkstomten	se Gasverkstomten
Fladdermöss, 8 arter	(18) hela Djurgården	VU	många av arterna är globalt placerade i hotkategori VU	skyddsåtgärder som fällning eller nedkapning av torra träd negativa
Stenknäck	(14)		häckar i löv- och blandskogar, parker, syns mest i kronorna av höga lövträd	minskar något när skog/gamla träd avverkas för exploatering
Hare	sparsamt, spår (1)		se Gasverkstomten	se Gasverkstomten
Laduviken och Lillsjön				
Tofsvipa	(2)	L	sankmarker, strandängar, försvarar sitt bo på marken	ringa påverkan
Enkelbeckassin	(2)		våtmarksfågel, fuktiga ångar, mindre nogräknad	ringa påverkan
Vanlig groda	(2) (15) viktig leklokal	L	lekvatten och närliggande småvatten, näringsrika solexponerade vatten, fridlyst	ringa påverkan
Åkergroda	viktig leklokal (2)	L	lekvatten och närliggande småvatten, näringsrika solexponerade vatten, mer värme- och fuktålskande än vanlig groda, fridlyst	ringa påverkan
Mindre hackspett	(2)	VU	stationär art, lövskogar, alkan, gamla parker, ganska orädd, bohål i dött träd eller död gren	ringa påverkan
Buskskvätta			förekommer mest i öppna ängs- och buskmarker	ringa påverkan
Törnskata			förekommer i torra ängsmarker, skogskanter, tät buskage	ringa påverkan
Blåhake	osäker		nära vatten, vass och videsnår	ringa påverkan
Gräshoppsångare			ängsmarker, tuvångar, enstaka buskar, i anslutning till våtmarker	ringa påverkan
Flodsångare			buskmarker med rik undervegetation nära vatten	ringa påverkan
Kärrsångare			frodig örtvegetation, brännässla, algört längs diken och stränder	ringa påverkan
Större vattensalamander	(15)	NT	solbelyst vatten, mycket vattenvegetation, permanenta småvatten utan fisk	ringa påverkan
Snok	(2)	VU	beroende av fuktiga områden, föda groddjur och fisk, vandrar över stora områden	ringa påverkan
Skäggdopping	(4)		sjöar med kraftig vassvegetation längs stränderna och större öppen vattenyta	ringa påverkan
Häger	(4)		vasskantade vatten, häckar i koloni i höga träd men inte inom området	ringa påverkan
Småfläckig sumphöna			träsk och vassjöar	ringa påverkan
Groddjur	viktig leklokal (2)		livscykel med land- och vattenliv, negativ populationsutveckling, alla grodor är fridlysta	ringa påverkan
Brunand	(14)	L	typisk dykand, grunda sjöar med holmar och vassruggar, tät strandvegetation	ringa påverkan
Snatterand	(14)	NT	vassrika kuster och sjöar	ringa påverkan
Smådopping	(14)	VU	dammar och små sjöar med riklig vegetation	ringa påverkan
Steglits	(14)		ogräsrika marker i anslutning till öppna kulturlandskap	ringa påverkan
Rörhöna	(14)		vegetationsrika småsjöar, även i parker	ringa påverkan
Mindre strandpipare	(14)	NT	se Husarviken, ett flertal observationer	ringa påverkan
Uggleviken				
Näktergal	(17)		tata buskage, helst i fuktig lövskog, uppehåller sig mest på marken	ringa påverkan
Svarthätta	(17)		lummig skog, lövskog eller blandskog	ringa påverkan
Rödvingetrast	(17)		fuktig skog och buskmarker, marker med kort gräs	ringa påverkan
Järnsparv	(17)		snårig terräng, granskog	ringa påverkan

Gårdsmyg	(17)		snårig, tät undervegetation, rishögar, fuktiga sänkor	ringa påverkan
Stjartmes	osäker		lövskogar, sjöstränder, sumpiga skogar	ringa påverkan
Landmollusker (snäckor)	stor molluskfauna (9)		humid fuktig miljö, fridiga lövlundskogar med kontinuitet i förmåskikt och lövnedfall, ringa solinstrålning, mineraliserar organiskt material	ringa påverkan
Stor bläsnäcka	1950-tal (2)	NT	småvatten och fuktig mark, tål ej uppdämning och övergödning	ringa påverkan
Morkulla	häckning på 80-talet (2)	L	häckar i fuktig-blöt skogsmark, invid sjöar och bäckar, gynnas av varierad skogsmiljö, omläggning när ägg eller ungar tas av rovdjur	svårbedömd, minskar antagligen vid störning
Vanlig groda	aktuellt fynd (2)	L	kräver våtmarker och naturstränder samt säkra vandringsvägar, fridlyst	ringa påverkan
Huggorm	1985 (2)	L	ostörda solplatser, stenmurar, rishögar och våtmarker för god födotillgång, fridlyst	ringa påverkan
Stenknäck	(2)	L	lövträd, ädla lövträd, parker	ringa påverkan
Mindre strandpipare	(14)	NT	se Husarviken, observation vid stranden	ringa påverkan
Hjorthagsparken (inkl. centrala parken)				
Duvhök	(9)		föredrar gammal och något gles skogsmark, kantzon öppen mark - skog	minskar något när skog/gamla träd avverkas för exploatering
Rådjur	spår (1)		se ovan	se ovan
Hare	spår (1)		se ovan	se ovan
Smågnagare	spår (1)		skogsbyrå, buskmarker	påverkas ej
Skata	(1)		varierad kost, även fågelägg och fågelungar, förekommer nära bebyggelse	påverkas ej
Blåmes	(1)		lövskog, parker, arten har ökat på senare år	påverkas ej
Trastfåglar	(1)		glesa skogar, buskar, parker, delvis in i bebyggelse	påverkas ej,
Talgoxe	(1)		lövskogar, parker, trädgårdar	påverkas ej, kan öka
Nötväcka	(1)		lövskog, trädgårdar, parker	minskar något när skog/gamla träd avverkas för exploatering
Ringduva	(1)		vegetarian, frön, frukter, finns i löv- och barrskogar men även i städer	minskar något när skog/gamla träd avverkas för exploatering
Mindre strandpipare	(14)	NT	se Husarviken, observation centrala parken samt nära Lidingöbron	ringa påverkan
Lill-Jansskogen				
Grönsångare			gammal gles lövskog	minskar något när skog/gamla träd avverkas för exploatering
Stenknäck			se Uggleviken	se Uggleviken
Duvhök	(2)		se Hjorthagsparken	se Hjorthagsparken

(¹ bedömningen avser planerad tät stadsbebyggelse, se även textdel

* För hotade arter anges rödlistekategori enl IUNCs klassificering: RE = Försvunnen CR = Akut hotad EN = Starkt hotad VU = Sårbar NT = Missgynnad. Däntöver enligt ArtArken:

L = Lokalt/regionalt skyddsvärd art.

Rödlistade arter är hotade och sällsynta arter vars överlevnad inte är säkerställd på längre sikt. Denna kunskap är nödvändig för att man ska veta var naturvårdsinsatser behövs. Förekomst av rödlistade arter är ett viktigt kriterium vid planering av ett område. Fridlystning innebär att djurarten är fredad – man får inte fanga eller döda den, inte heller ta bort eller skada artens ägg eller bon. Eventuell fridlystning anges för arter som inte är rödlistade enl hotkategorier ovan. Alla fåglar och däggdjur är fredade enl jaktlagstiftningen förutom under den tid på året som det råder jakttid för vissa av arterna.

Artlistan redovisar en sammanställning av uppgifter om artförekomst och fältobservationer och innehåller i huvudsak ovanliga eller skyddsvärda eller representativa arter. Vanligt förekommande triviala arter som finns i hela området upptas endast undantagsvis som exempel på arter som inte påverkas av exploatering.

Källor:

1	Fältobservationer	10	Länsstyrelsen, länsfiskekonsulent H. Andersson
2	ArtArken, Stockholms artdata-arkiv, rapport + muntl. uppg. M. Gothner	11	Nationalstadsparkens ekologiska infrastruktur, SBK
3	Art databanken	12	Biologisk mångfald och fysisk planering, SBK
4	Djurgårdsförvaltningen, H. Niklasson	13	Nationalstadsparken- mål och riktlinjer för skötsel, Länsstyrelsen
5	Recipientklassificering, Stockholm Vatten	14	Rapportssystem fåglar, Ornitologiska föreningen, Naturvårdsverket, Club 300
6	Stockholms ekologiska känslighet, SBK	15	Groddjur – indikatorer på biologisk mångfald, SBK
7	Vattenprogram för Stockholm	16	Insektsnag i bark och ved, Art databanken
8	Förbundet för ekoparken	17	Vattenvård, Stockholm Vatten
9	Naturhistoriska riksmuseet, artlistor och S. Lundberg	18	Förbundet för Ekoparken
		19	Rapportssystem för fjärilar, Artportalen

TABELL 2 För faunan betydelsefulla ståndorter och biotoper runt Husarviken. Faunabiotopernas läge se karta **BIOTOPER**

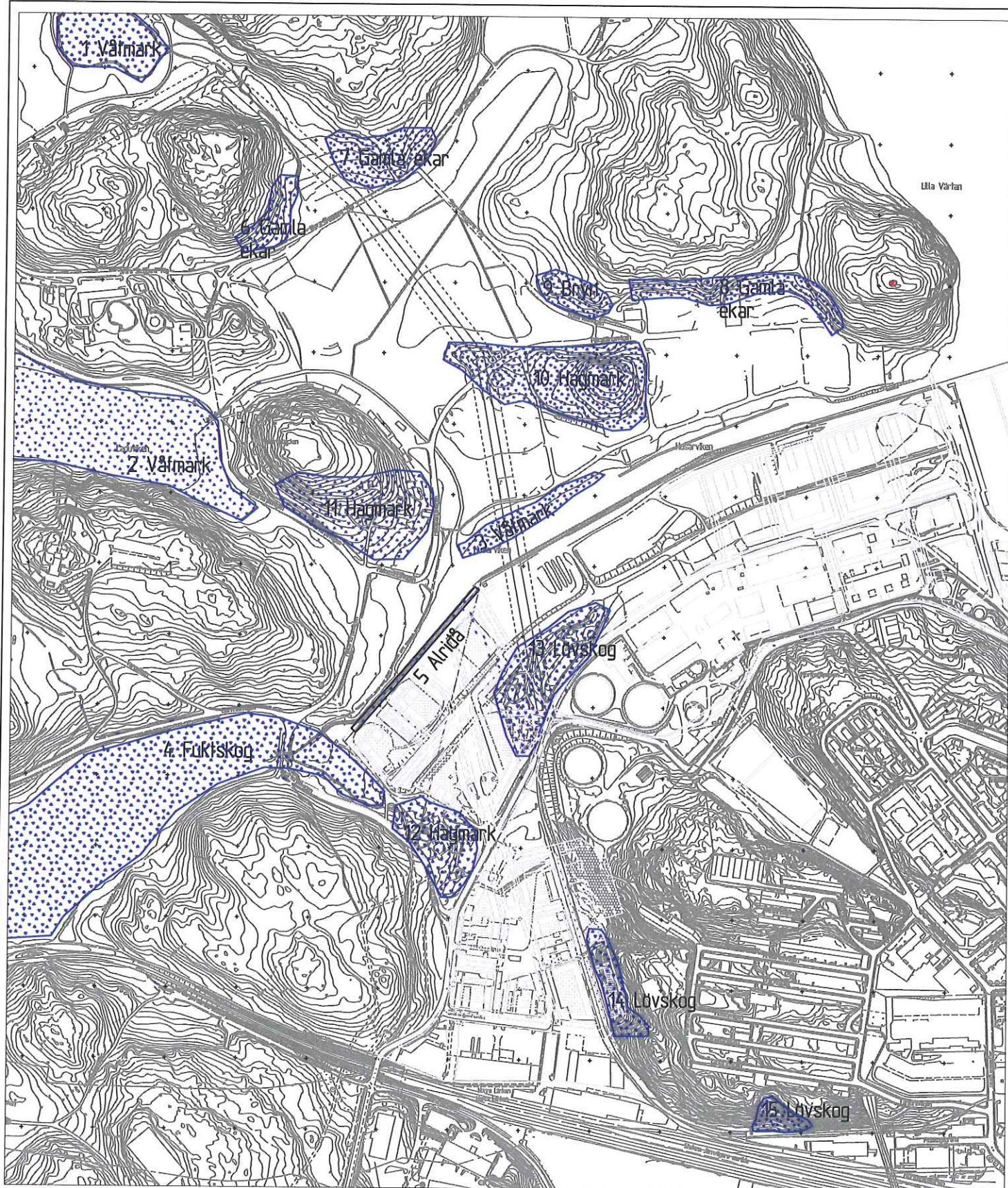
Faunabiotop	Typiska arter ⁽¹⁾	Utvecklings-tendenser	Exploaterings inverkan på biotopen samt möjlig kompensation ⁽²⁾
1-3 Våtmark , vass-bevuxna stränder, strandsnår	Snäckor, maskar, grodor, fåglar och däggdjur	tillrinningsområdet måste bibehållas,	Ingen påverkan väntas, vassbälten ger ett naturligt skydd för faunan och håller människorna på störningsavstånd
4 Fuktskog , tät al- eller lövskog med frodig markvegetation	Snäckor och maskar (landmollusker), däggdjur	tillrinningsområdet måste bibehållas, lämnas orörd	Störningar begränsas, fungerar som reträttplats för större däggdjur, marken slitagekänslig vilket indirekt drabbar faunan
5 Alridå , fristående, solbelyst, albestånd och alskog se fuktskog nedan	Insekter, främst skalbaggar	beroende av viss andel död ved, denna kommer att öka sakteligen	Känslig för stark beskuggning genom bebyggelse, beskärning av död ved samt skador i rotsystemet minskar värdet, vissa arter finns under många år i både stående och liggande stammar, nyplantering längre nedströms kompletterar dagens alridå
6-8 Gamla ekar , solbelysta eller fristående med död ved (kan ingå i betesmark nedan)	Insekter, främst skalbaggar	kräver röjning eller bete för att hindra igenväxning och skuggetryck från andra arter	Gamla ekar är tåliga och dör mycket långsamt, nyplanterade ekar på mark inom området överlever bebyggelsen många gånger om och kan säkerställa långfristig kontinuitet av insektsfaunan
9 Bryn med täta buskar, artrik	Insekter och fåglar, hare, smågnagare	asp måste hindras att ta över	Ingen påverkan, lokalt kan artrikedomen ökas och nya bryn etableras, täta buskplanteringar inom området kan fylla likartad funktion för vissa arter
10-12 Hagmark eller betesmark, med enstaka träd och täta buskage, gamla parker och trädgårdar, alléer, örtrika lövhagar	Insekter och fåglar, små däggdjur	beroende av fortsatt betesdrift, bete begränsar buskvegetation och beståndsförnyring. På sikt krävs viss förnyring och trädsuccesion i alla typer	Störningar och slitage när befolkningstrycket ökar leder till intensifierad markskötsel och det biologiska värdet minskar. På sikt bör likvärdiga miljöer av värde för faunan etableras genom plantering av buskage och "åkeröar" samt ängsslåtter
13-15 Lövskog , ek och andra ädla lövträd, hassel mm	Insekter, fåglar, däggdjur	kräver viss kontinuerlig gallring av barrträd, upprepade gallringar gynnar arter knutna till grenavfall	Slitage och störningar måste begränsas t ex genom gångvägar, möjligen också fredade zoner så att däggdjur kan dra sig undan.
Ängsytor ⁽³⁾ med ängsblommor, även ruderatmark	Fjärilar, skalbaggar, humlor, fröätande fåglar	kräver slåtter vid rätt tidpunkt samt att viss del lämnas för fri utveckling under begränsad tid	Känslig för tramp och slitage, klippta gräsytor som tål slitage är biologiskt "döda", även små ytor med blommande örter -även "ogräs"- kan vara ett tillskott

⁽¹⁾ endast primära arter anges, dessa kan i sin tur vara förutsättning för andra arter, t ex insekter som föda åt fåglar

⁽²⁾ bedömningen avser planerad tät stadsbebyggelse och i dess följd förväntad ökning av störningar och slitage i bostadsområdets omgivningar

⁽³⁾ redovisas ej på kartan, är starkt beroende av lämplig skötsel/frånvaro av skötsel och ringa slitage, finns idag på mindre ytor utspridda över området

Biotoperna i tabellen fungerar inte isolerat var för sig som isolerade öar utan måste ses i samband med omgivande landskap. För varje typ av biotop krävs en viss minimistorlek för att den ska kunna fungera och vara livsrum för olika djurarter. Avståndet till andra likartade biotoper får inte vara för stort, den ska dimensioneras efter de minst mobila arterna, och ofta krävs lämpliga "korridorer" för att olika arter ska kunna förflytta sig mellan biotoperna.

FÖRKLARINGAR Delbiotoper se tabell 2

- 1-3 Vårmark
- 4 Fuktskog
- 5 Alridå
- 6-8 Gamla ekar
- 9 Bryn
- 10-12 Hagmark
- 13-15 Lövskog

FAUNAINVENTERING Gasverket

BIOTOPER Skala 1:5000

